

EVALUATION OF INFORMATION OF SCHOOL: FOREIGN EXPERIENCE

Kravchina Oksana

Institute of Informational Technologies and Learning Tools of the National Academy of
Pedagogical Sciences of Ukraine

Assess the degree of educational institutions, including schools, in many ways, but today is a significant indicator evaluation of its information. This article examines several models that help assess the current state of information school and plan technological innovations that are widely used in the world.

ОЦІНКА СТАНУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Кравчина Оксана Євгенівна

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Оцінити ступінь розвитку освітньої установи, зокрема школи, можна різними способами, проте суттєвим показником сьогодення є оцінювання процесу її інформатизації. В дані статті проаналізовано декілька моделей, які допомагають оцінити поточний стан інформатизації школи і планувати технологічні нововведення, що активно використовуються у світовій практиці.

Інформатизація освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства, відображає загальні тенденції глобалізації світових процесів розвитку, виступає як визначальний інформаційний і комунікаційний базис розвитку освіти, гармонійного розвитку особистості і соціально-економічних систем суспільства.

Інформатизація освіти пройшла значний шлях розвитку і результатом цього процесу стала концепція національної програми інформатизації № 75/98-ВР від 02.02.1998 р. [6], в якій наводиться визначення поняття інформатизації як сукупності взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем,

мереж, ресурсів та інформаційних технологій, побудованих на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

З плином часу, поняття інформатизації освіти, в роботах А.М. Гуржія, В. Ю. Бикова, В. В. Гапона, М. Я. Плєскача було визначено як впорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу" [5].

Основними цілями інформатизації освіти визначають: підвищення ефективності управління навчальною та фінансовою діяльністю освіти; підвищення якості освіти за рахунок впровадження нових технологій у навчально-виховний процес; інтеграція системи освіти у світове співтовариство за рахунок подання актуальної і якісної інформації; підвищення якості надання послуг Інтернету, телефонії, аудіовізуального оповіщення.

Нами проаналізовано (і буде наведено нижче) кілька моделей, які допомагають оцінити поточний стан інформатизації школи і планувати технологічні нововведення, що активно використовуються у світовій практиці. До них можна віднести британську ВЕСТА Matrix [1], модель ЮНЕСКО [2], а також розробка російських вчених, так звана «московська таблиця» [4].

Розпочнемо, наш огляд, з найбільш розробленої та методологічно опрацьованої, моделі ЮНЕСКО [2], створеної колективом авторів на основі узагальнення досвіду різних країн. Запропонована модель є досить типовим якісним описом процесу інформатизації й включає чотирьохетапну нормативну модель освоєння ІКТ в рамках школи з типовими планами такої підготовки.

У моделі виділено чотири підходи до процесу інформатизації школи, а саме: 1) зародження, 2) впровадження, 3) поширення, 4) трансформація. Ці підходи описують процес інформатизації в школі як еволюцію у освоєнні та використанні ІКТ в шкільній практиці та відсутності/наявності самих програм інформатизації. Так, процес зародження характеризує школи, які тільки розпочинають освоєння ІКТ та у них відсутні продумані програми інформатизації. Тоді як процес

трансформації, заключний етап, характеризує школи, які творчо використовують ІКТ для переосмислення (трансформації) навчально-виховного середовища.

Кожен із вищеподаних етапів процесу інформатизації школи можна описати за допомогою окремих характеристик її роботи. У моделі ЮНЕСКО виділяється вісім таких складових: 1) ініціатори; 2) освітня концепція; 3) планування; 4) техніка і ресурси; 5) місце в навчальному плані; 6) ІКТ-підготовка працівників школи; 7) зв'язок з громадськістю; 8) оцінка. Детально з кожною складовою можна ознайомитися у матеріалі авторів [2].

Модель ЮНЕСКО пропонує працівникам школи інструмент для якісного оцінювання стану, у якому знаходиться школа. Модель також можна з успіхом використовувати для самооцінки. Автори моделі відзначають, що працівники школи можуть віднести себе до одного або до декількох елементів у кожному рядку матриці. Хоча віднесення школи до певного етапу є приблизним, воно може допомогти педагогам у визначенні орієнтирів, а також в уточненні розробленої експертами ЮНЕСКО програми підвищення кваліфікації педагогів.

Друга модель, яку можна визначити, як один із сучасних інструментів для оцінювання і планування процесу інформатизації школи, є модель ВЕСТА [1]. Концепція цієї моделі розглядає інформатизацію школи як процес переходу від нижніх до більш високих рівнів по кожному з 32-х виділених авторами моделі аспектів. Кожен аспект матриці ВЕСТА представлений шістьма рівнями розвитку за рахунок чого вибудовується багатовимірна оцінка рівня інформатизації школи: 1) процес не організований, і використання ІКТ ніяк не регламентується; 2) процес пов'язаний з окремими сторонами роботи школи і в цілому не координується. ІКТ використовують за особистою ініціативою; 3) процес використання ІКТ координується в рамках школи, створений або вже почав діяти механізм підтримки та координації робіт; 4) процес розвивається, для його підтримки систематично прикладаються спеціальні зусилля (засоби ІКТ використовуються регулярно, хоча, можливо, і не всіма працівниками освітньої установи); 5) процес вийшов на новий якісний рівень (засоби ІКТ органічно вбудовані в роботу школи та їх використання стало нормою, повсякденним елементом освітньої роботи всіх освітян та учнів); 6) використання засобів ІКТ

перетворює роботу школи, вони широко застосовуються в організованому по новому навчально-виховному процесі (учні отримують нові види освітніх послуг, мета яких — досягнення нової якості освіти та розв'язуються нетрадиційні для школи освітні завдання).

Запропонована система оцінювання дозволяє порівнювати школи з різних аспектів, і навіть служить підставою для їх сертифікації. Використовуючи це оцінювання, Британське Міністерство освіти працює над єдиною процедурою для сертифікації шкіл в галузі інформатизації. Багатомірна оцінка дозволяє не тільки зафіксувати досягнення шкіл, але й допомагає зробити цей процес максимально прогнозованим і керованим. Останнє пов'язане з тим, що інформатизація розглядається не як окремий акт, а як процес розвитку освітньої установи, який проходить багато окремих стадій. Розробники Матриці ВЕСТА сприяли (опитувальник знаходиться у відкритому доступі на сайті в мережі Інтернет) тому, щоб вона стала корисним інструментом, оскільки допомагає не тільки оцінити стан інформатизації школи, а й розробити план дій для вдосконалення роботи з окремих напрямів, познайомитися з рекомендаціями про те, як зробити наступний крок розвитку, отримують посилання на досвід інших шкіл, де це завдання вже вирішено. Після заповнення опитувальника (кожного його розділу) безпосередньо на сайті працівники школи можуть визначити, що треба зробити, щоб підвищити рівень інформатизації своєї школи і поліпшити роботу щодо аспектів, що відносяться до даного розділу.

Третя модель оцінювання інформатизації школи є "московська таблиця" [4], розроблена для закладів у великих містах і є системою таблиць. Ця система допомагає спланувати й оцінити процес реалізації програм інформатизації школи, а також дозволяє колективу школи вести моніторинг створення єдиного інформаційного простору своєї освітньої установи.

В основі підходу, що розвивається авторами, лежить уявлення про те, що інформаційне середовище школи — це не лише встановлені в школі комп'ютери й уроки інформатики, а й саме застосування ІКТ в освітньому процесі. Мета цієї розробки — інтенсифікувати застосування ІКТ в рамках окремих навчальних предметів, збільшити час їх використання на уроках і в позаурочний час до 12

годин щоденно протягом усього тижня. У зв'язку з цим органам освіти пропонується забезпечити: створення і розвиток шкільних медіатек; доступ учнів і вчителів до освітніх ресурсів в Інтернеті; функціонування АІС освітніх установ; інформаційна взаємодія (електронна пошта, веб-сайти) з іншими школами, органами місцевого самоврядування, громадськістю.

У позаурочний час у школах рекомендується організувати: проведення і консультації з навчання і проектної діяльності учнів з різних предметів, пов'язаних, зокрема, із застосуванням ІКТ (пошук інформації, оформлення навчальних робіт тощо); доступ до засобів ІКТ та інших ресурсів, надання допомоги з їх використання учням і вчителям (пізнавальна і розвивальна діяльність учнів, розробка методик уроків, підготовка методичних матеріалів, наукових розробок, звітної і діагностичної документації, матеріалів для навчальних і суспільних заходів тощо); позаурочну діяльність із застосуванням ІКТ (наочні лабораторії, конкурси й олімпіади, інші форми виховної роботи і діяльності із соціалізації підлітків); роботу шкільних засобів масової інформації з використанням ІКТ (оновлення веб-сторінок в Інтернеті, газети, журнали, шкільне ТБ, оформлення кабінетів); дозвілля дітей у шкільному комп'ютерному клубі (наприклад, клуб програмістів, Інтернет-клуб, комп'ютер для молодших школярів, клуб комп'ютерних презентацій, комп'ютерний шаховий клуб тощо).

Автори розробили систему оцінок (таблиць), що фіксують зміни в житті школи як результат освоєння і використання засобів ІКТ навчального призначення (комп'ютеризовані лабораторії, електронні мікроскопи, мультимедіапроектори і тому подібне). Усі засоби підтримують специфічні моделі використання комп'ютерів у школі, а їх постачання супроводжується заходами щодо підготовки вчителів. Автори виділяють дев'ять специфічних «видів діяльності» або «різних моделей і сценаріїв навчальної діяльності» [4]: пошук інформації; комп'ютерний збір і аналіз інформації про навколишній світ; створення гіпермедіатворів; створення веб-сторінок; підготовка і проведення мультимедіавиступів (поєднання традиційного виступу з мультимедійною презентацією); комп'ютерне тестування (використовується в оцінюванні результатів навчання учнів); проектування і конструювання (використовуються на всіх етапах роботи: під час формування

цілей проекту, в опису ресурсів і обмежень, у створенні віртуальних моделей, у реалізації проекту і пред'явленні результатів); занурення в мовне середовище (використовуються інтерактивні програми, тексти, відеофрагменти, аудіозаписи тощо); відтворення технічних навичок (включає освоєння роботи з клавіатурою, тренажери для вироблення навичок управління різними технічними пристроями, такими як: літальні апарати, автотранспортні засоби та ін.).

Рівень інформатизації школи оцінюється за допомогою дев'яти таблиць, які фіксують: забезпечення засобами ІКТ; забезпечення кадрами; напрями і доступність використання засобів ІКТ (комп'ютеризовані робочі місця); використання ІКТ в навчальному процесі початкової, основної і старшої школи, а також в школі в цілому; створення єдиного інформаційного простору школи; використання цифрових і освітніх ресурсів.

Запропонований московськими розробниками підхід добре зарекомендував себе в умовах великих міст, де в школи централізовано поставляється набір широко тиражованих моделей використання ІКТ в навчальному процесі. Втім, даний підхід недостатньо враховує ініціативні дії окремих вчителів і педагогічних колективів, коли ці дії виходять за рамки централізовано підтриманих моделей. Попри це, даний підхід малопридатний, якщо перелік моделей використання ІКТ в навчальному процесі не фіксується.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що з вищезгаданих, орієнтованих на практичне використання, моделей оцінювання процесу інформатизації школи, можна зробити висновок, що модель ЮНЕСКО дає достатньо загальний якісний опис процесів удосконалення роботи школи. Її призначення — допомогти педагогам обговорити загальну картину процесів, які спостерігаються в системі освіти. Дві інші (Московська таблиця і Матриця ВЕСТА) розроблялися безпосередньо для розв'язування завдань управління школою. Кожна з них орієнтована на свої специфічні умови застосування. Московська таблиця служить інструментом проведення в життя єдиної політики впровадження в школи педагогічно оформлених засобів ІКТ. Друга модель намагається виділити рівні руху школи на шляху до ідеалу. Ідеї, які були використані для побудови Матриці

ВЕСТА, досить популярні серед педагогів різних країн, які створюють на цій базі власні розробки.

Використані джерела:

1. Developing an e-learning strategy: ВЕСТРА Matrix [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://designing.flexiblelearning.net.au/tours/documents/becta_matrix.pdf.
2. Information and Communication Technology in Education: A Curriculum for Schools and Programme of Teacher Development. UNESCO [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ifip-tc3.net/article.php3?id_article=124.
3. Биков В. Ю. Інформатизація регіональної системи освіти: загальний опис і основні компоненти реалізації / Биков В. Ю., Чепурна Н. М., Саух В. М. // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2006. — № 3. — С. 3–6.
4. Водопьян Григорий Моисеевич, Уваров Александр Юрьевич. О построении модели процесса информатизации школы. — М.: Издатель, 2006. — 424 с.: с ил.
5. Гуржій А. М. Аналіз стану комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів за 1997–2001 роки / Гуржій А. М., Биков В. Ю., Гапон В. В., Плєскач М. Я. // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2002. — № 4. — С. 3.
6. Закон України «Про концепцію Національної програми інформатизації» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=75%2F98-%E2%F0>.
7. Программа развития информационной среды общеобразовательного учреждения. Проектирование и реализация / под ред. А. Л. Семенова, Е. И. Булин-Соколовой. — М. : ЦИТУО, 2003.